

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Вченої ради ХДАЕУ
протокол від 29.12.2020 року № 7

Введено в дію:

наказ від 29.12.2020 р. № 94-ОД

ПОЛОЖЕННЯ

про практичну підготовку здобувачів вищої освіти

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти (далі за текстом – Положення) є основним нормативним документом який регулює порядок організації, проведення і підведення підсумків практик у Херсонському державному аграрно-економічному університеті за різними освітніми ступенями, освітніми програмами, формами навчання.

Положення розроблено відповідно до:

- Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII;
- Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII;
- Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93;
- Положення «Про проведення практики студентів аграрних вищих навчальних закладів України за кордоном», затвердженого наказом Міністерства аграрної політики України від 15.06.2005 р. № 264;
- Листів Міністерства освіти і науки України від 07.02.09 р. № 1/9-93 та Міністерства аграрної політики України від 24.02.09 № 18-128-12/239 «Про практичну підготовку студентів»;
- Проекту Міністерства аграрної політики України «Про навчально-методичний комплекс практичного навчання» (НМЦ «Агроосвіта», 2010);
- Проекту Положення «Про практичну підготовку студентів вищих навчальних закладів» від 09.02.2011 р., розробленого Міністерством освіти і науки України;
- Рекомендацій про проведення практики студентів закладів вищої освіти України, розроблених Державною науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» у 2013 році на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2012 р. № 970 «Про затвердження плану першочергових заходів з виконання Державної програми розвитку внутрішнього виробництва» та Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20.12.2012 р. № 1448 «Щодо плану першочергових заходів з виконання Державної програми

розвитку внутрішнього виробництва»;

- «Положення про організацію освітнього процесу»;
- «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в умовах ЄКТС»;
- Стандартів вищої освіти, освітніх програм та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність у сфері надання освітніх послуг.

1.2. Практична підготовка здобувачів вищої освіти у Херсонському державному аграрно-економічному університет (далі за текстом – Університет) є невід’ємною компонентою освітньої програми для здобуття відповідного освітнього ступеня за різними освітніми рівнями підготовки кваліфікованих фахівців.

1.3. Мета практики полягає у формуванні та підсиленні у здобувачів вищої освіти компетентностей та набуття програмних результатів навчання, визначених освітньої програмою.

1.4. Практичний компонент освітньої програми передбачає послідовність та безперервність проведення практики, органічне поєднання за умови набуття достатнього рівня теоретичних достатнього рівня теоретичних та практичних компонентів освітньої програми.

1.5. Види, обсяг практики у кредитах ЄКТС для кожної спеціальності певного освітнього рівня, визначаються стандартами вищої освіти та/або освітніми програмами підготовки здобувачів вищої освіти, відображаються у навчальних планах.

Терміни проведення практики визначаються графіком освітнього процесу. Залежно від особливостей кожної спеціальності у робочому навчальному плані конкретизуються види практик.

Зміст, форми, послідовність та взаємозв’язок усіх видів практики для кожної спеціальності певного освітнього рівня визначаються у наскрізних програмах практики. На основі наскрізної програми розробляється робоча програма з кожного виду практик освітньої програми.

1.6. Практичну підготовку здобувачів вищої освіти проводять з урахуванням компетентнісного підходу на базах практики, що визначаються відповідно до розділу III даного Положення.

1.7. Заходи, пов'язані з організацією практики, визначаються наказом ректора Університету.

2. ЗМІСТ ТА ВИДИ ПРАКТИК

2.1. Для чіткої регламентації та планування діяльності здобувачів вищої освіти під час проходження практики, врахування особливостей проведення практики для різних освітніх програм за різними рівнями вищої освіти факультети розробляють наскрізні програми практик та робочі програми практики.

2.2. Наскрізна програма практики – це основний навчально-методичний документ, що встановлює концептуальні засади підготовки фахівця певного освітнього рівня відповідно до стандартів вищої освіти та/або освітніх програм, регламентує послідовність, тривалість проведення різних видів практики, визначає мету, завдання та місце кожного виду практики у структурно-логічній схемі підготовки фахівців, підведення результатів проходження практики і містить рекомендації щодо видів і форм контролю рівня знань, умінь і навичок, яких здобувачі вищої освіти мають набути під час проходження кожного виду практики за відповідним освітнім рівнем.

Наскрізна програма практики повинна бути короткою, інформативною та конкретною за змістом, враховувати специфіку спеціальності та вимоги відповідних стандартів вищої освіти та/або освітніх програм за різними освітніми рівнями. Зміст наскрізної програми практики включає програми всіх етапів практичного навчання.

Наскрізна програма практики розробляється факультетом під керівництвом гаранта освітньої програми, обговорюється і погоджується на засіданні методичної комісії факультету, науково-методичній раді університету та затверджується першим проректором.

2.3. На основі наскрізної програми практики кафедрами Університету розробляються робочі програми відповідних видів практик. Робоча програма з

практики – навчально-методичний документ, що регламентує порядок проведення окремо взятої практики. До розробки робочої програми з практики залучаються роботодавці, об'єднання та професійні організації відповідно до специфіки спеціальності.

2.4. Окрім наскрізних програм практики та робочих програм з практики кафедри можуть розробляти й інші методичні та облікові документи, що сприяють досягненню високої якості проведення практики здобувачів вищої освіти та дієвому контролю за практичним навчанням з боку Університету.

2.5. Видами практики здобувачів вищої освіти Університету залежно від стандартів вищої освіти, освітніх програм, особливостей конкретної спеціальності є:

- навчальна;
- виробнича;
- переддипломна.

2.5.1. Навчальна практика є наступним після лабораторних і практичних занять етапом, що забезпечує перехід від теоретичного навчання до професійної діяльності здобувачів вищої освіти.

Метою навчальної практики є ознайомлення студентів зі специфікою майбутнього фаху, отримання первинних професійних умінь і навичок із загально-професійних та спеціальних дисциплін, формування компетентностей згідно з вимогами освітнього стандарту.

2.5.2. Виробнича практика має на меті поглиблення та закріплення знань, отриманих здобувачами вищої освіти в процесі вивчення певного циклу теоретичних дисциплін, отримання практичних навичок, ознайомлення безпосередньо в установі, організації, на підприємстві з виробничим процесом і технологічним циклом виробництва, відпрацювання вмінь і навичок у межах обраної спеціальності, а також збір матеріалу для виконання кваліфікаційних робіт, курсових робіт та ін.

2.5.3. Переддипломна практика здобувачів вищої освіти (як різновид виробничої практики) є завершальним етапом практичного навчання, проводиться на випускному курсі з метою узагальнення і вдосконалення здобутих ними знань,

практичних умінь та навичок (фахових компетентностей), оволодіння професійним досвідом та готовності їх до самостійної трудової діяльності, а також збору матеріалів для написання кваліфікаційної роботи.

3. БАЗИ ПРАКТИКИ

3.1. Проходження практики здобувачами вищої освіти організується на базах практики, діяльність яких відповідає меті, завданням, змісту практики та вимогам освітніх програм.

3.2. Базами проведення практик можуть бути навчальні, виробничі й наукові підрозділи Університету, сучасні підприємства різних видів економічної діяльності, органи державної влади, державні та приватні організації, наукові установи, навчальні кабінети, лабораторії, навчально-виробничі майстерні, навчально-практичні центри, полігони, будівельні об'єкти, поля ферми, колекційно-дослідні поля, заклади освіти, медичні заклади та установи тощо, які знаходяться як на території України так і поза її межами, здатні забезпечити виконання програми практики для відповідного освітнього рівня, мають належні умови, необхідне обладнання та кваліфіковані кадри для її проведення.

3.3. Для студентів-іноземців бази практики можуть бути розташовані як на території країн-замовників, так і в межах України, про що обов'язково зазначається у відповідному договорі. Студентам-іноземцям видаються програма та індивідуальне завдання. Після закінчення практики вони складають звіт у порядку, встановленому кафедрою.

3.4. Бази практик повинні відповідати наступним вимогам:

- можливість забезпечити виконання здобувачами вищої освіти програми практики;
- наявність структур, галузей, що відповідають спеціальностям або спеціалізаціям, за якими здійснюється підготовка фахівців в Університеті;
- забезпечення кваліфікованого керівництва практикою здобувачів вищої освіти;
- надання здобувачам вищої освіти на час практики можливості

працювати на штатних посадах, робота на яких відповідає програмі практики (за наявності відповідних вакансій);

- надання здобувачам вищої освіти права користування науковою бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності бази практики;

- можливість наступного працевлаштування випускників Університету (на загальних підставах при наявності вакансій);

- наявність житлового фонду (за необхідністю).

3.5. Визначення баз практики здійснює керівництво Університету на основі прямих договорів про співпрацю з підприємствами (організаціями, установами тощо) незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності. Строк дії договорів узгоджується між сторонами і не може перевищувати чотири роки або встановлюється періодом у часі, який визначається строком проходження конкретного виду практики.

При проведенні практики у структурних підрозділах Університету договори не укладаються.

3.6. Здобувачі вищої освіти можуть самостійно, за погодженням із керівництвом факультету і кафедри обирати для себе базу практики за умови, що така база практики відповідає умовам визначеним у п.п. 3.4 даного Положення, з обов'язковим укладанням договору про практику.

3.7. У випадку підготовки фахівців за цільовими договорами (контрактами) з підприємствами, організаціями, установами, фізичними особами бази практик передбачаються цими договорами (контрактами).

3.8. Факультети щорічно за участю гаранта освітньої програми, завідувача кафедри, відповідального за практику на факультеті на підставі укладених договорів, з урахуванням строків їх дії, формують (оновлюють) каталоги баз практик за кожною спеціальністю, що здатні забезпечити виконання здобувачами вищої освіти програми практики.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

4.1. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи.

Навчально-методичний супровід документального оформлення організації та проведення практики здійснює навчально-методичний відділ Університету.

Керівництво практикою та контроль за її проведенням на факультеті здійснює декан, гарант освітньої програми.

Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують відповідні кафедри факультетів, відповідальні за практики факультету, викладачі-керівники практики від кафедр, та керівники від баз практики.

4.2. Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики, є:

- розробка (оновлення) наскрізних програм практики та робочих програм практики;
- визначення баз практики та укладання договорів з базами практики;
- призначення викладачів-керівників практики від кафедр;
- розподіл здобувачів вищої освіти за базами практики;
- складання кошторису-калькуляції щодо витрат на проведення практики здобувачів вищої освіти;
- проведення настановчих і підсумкових конференцій, заліків та складу відповідних комісій;
- направлення здобувачів вищої освіти на бази практики;
- повідомлення про прибуття здобувачів вищої освіти на практику;
- підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики.

4.3. Тривалість робочого часу здобувача вищої освіти під час проходження практики регламентується законодавством у галузі праці і складає:

- для здобувачів віком від 15-ти до 16 років – 24 години на тиждень;
- для здобувачів віком від 16-ти років – 30 годин на тиждень.

4.4. Здобувачі вищої освіти направляються на практику наказом ректора, який видається не пізніше, ніж за два тижні до початку практики.

Для видання наказу факультети подають до навчально-методичного відділу службові записки, у яких визначено:

- терміни проведення практики;
- розподіл здобувачів за базами практики;
- закріплення за кожним студентом керівника практики за фахом;
- дату та склад комісії для проведення підсумкової форми контролю з практики.

Розподіл здобувачів за базами практики проводиться факультетом. Залежно від виду практики бази можуть використовуватися як колективно так і індивідуально.

4.5. Навчально-методичний відділ:

- контролює укладання договорів про проведення практики;
- контролює види і строки проведення практики, кількість здобувачів вищої освіти, які проходять практику; дотримання обов'язків Університету та підприємства щодо організації і проведення практики;
- контролює наявність та зміст наскрізних програм практики та робочих програм практики;
- контролює своєчасне видання наказів і розпоряджень з питань практики;
- контролює проведення настановних та підсумкових конференцій з практики;
- здійснює контроль за результатами проведення практики, аналізує та узагальнює її результати;
- забезпечує кафедри необхідною документацією з питань практики;
- здійснює контроль за розробкою програм практики;
- аналізує звіти кафедр за результатами практики та готує підсумкову довідку про її проведення.

4.6. Відповідальним за організацію і проведення практики на факультетах є

декан факультету, який:

- здійснює керівництво навчально-методичним забезпеченням практики на факультеті;
- проводить спільно із гарантами освітніх програм, завідувачами кафедр підготовчу роботу щодо укладання договорів з базами практик, ведення обліку договорів по базам практик та надає допомогу в укладенні таких договорів;
- контролює організацію та проведення настановчих та підсумкових конференцій з практики;
- здійснює контроль за організацією та проведенням практики кафедрами, виконанням програми практики, своєчасним складанням заліків і звітної документації за підсумками практики;
- обговорює підсумки та аналізує виконання програм практики на засіданнях кафедри, методичної комісії, вченої ради факультету.

4.7. Завідувач кафедри спільно з гарантом освітньої програми:

- розробляють (оновлюють) наскрізну програму практики, робочі програми та інші навчально-методичні матеріали, враховуючи специфіку конкретної спеціальності;
- визначають бази практик, узгоджують із ними кількість здобувачів вищої освіти, що приймаються на практику;
- складають графіки розподілу здобувачів вищої освіти за базами практики, які до початку практики подаються до навчально-методичного відділу;
- призначають викладачів-керівників практики від кафедр;
- організують проведення зборів здобувачів вищої освіти з питань практики за участю керівників практики;
- здійснюють керівництво і контроль за проведенням практики;
- обговорюють підсумки та аналізують виконання програм практики на засіданнях кафедри.

4.8 Відповідальний за практичну підготовку від факультету:

- визначає відповідність баз практики їх меті та завданням, правомочність договорів, здійснює підготовчі заходи;

- складає графік та організовує проведення настановчих конференцій з практики метою яких є: 1) ознайомлення здобувачів із закріпленими за ними викладачами-керівниками практики від кафедри; 2) надання здобувачам необхідних документів: направлень, щоденників, індивідуальних завдань, методичних рекомендацій тощо; 3) проведення інструктажів про порядок проходження практики, охорони праці та техніки безпеки; 4) ознайомлення із системою звітності з практики тощо;
- виносить на обговорення засідань рад роботодавців питання щодо забезпечення високої якості проходження практики та забезпечення належних умов праці й побуту здобувачів на базах практики;
- після завершення практики організовує, проводить або бере участь у підсумкових конференціях з практики, на яких обговорюють зміст й результати практики, необхідність внесення змін щодо питань організації та проведення практики, внесення змін до відповідних програм тощо;
- готує звітну документацію за результатами проведення практики;
- доповідає на методичній комісії та вченій раді факультету про перебіг проходження практики здобувачами та її результати;
- подає декану та навчально-методичному відділу письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями та пропозиціями щодо поліпшення практичної підготовки здобувачів.

4.9. Викладач-керівник практики від кафедри:

- за дорученням завідувача кафедри приймає участь у розробці наскрізної програми практики й доопрацьовує її за необхідності. На основі наскрізної програми щорічно бере участь у розробці робочих програм практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;
- надає методичну допомогу здобувачам вищої освіти під час виконання ними індивідуальних завдань і збору матеріалів до написання роботи;
- проводить обов'язкові консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;

- інформує здобувачів вищої освіти про порядок надання звітів про практику;
- аналізує виконання програм практики й доповідає про її підсумки на засіданнях кафедри;
- приймає захист звітів здобувачів вищої освіти про практику у складі комісії, на підставі чого оцінює результати практики здобувачів вищої освіти, атестує їх і виставляє оцінки у індивідуальні плани (залікові книжки) здобувачів;
- здає звіти здобувачів вищої освіти про практику на кафедрі.

4.10. Обов'язки безпосередніх керівників, призначених базами практики, зазначені в окремих розділах договорів про проведення практики здобувачів вищої освіти Університету.

4.11. Здобувачі вищої освіти Університету при проходженні практик зобов'язані:

- до початку практики отримати від відповідального за практичну підготовку від факультету направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник, індивідуальне завдання) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;
- дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;
 - нести відповідальність за виконану роботу та її результати і показувати приклад свідомого і сумлінного ставлення до праці;
 - своєчасно оформити та захистити звіт з практики.

4.12. Здобувачі вищої освіти-практиканти мають право:

- при проходженні навчальної практики:
 - на методичне та організаційне забезпечення практики від Університету;
 - на консультативну допомогу від керівників практики;

- при проходженні виробничої практики:
 - отримати робоче місце згідно з програмою практики;
 - звертатися за консультаціями до керівників практики, підрозділів та провідних фахівців;
 - користуватися бібліотекою підприємства, фондом законодавчих актів, нормативних та інструктивних матеріалів з програмних питань практики;
 - знайомитися з установчими документами, фінансовою та статистичною звітністю підприємства тощо, якщо ці документи не містять комерційної таємниці підприємства;
 - на здорові, безпечні та належні для високопродуктивної роботи умови праці.

5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

5.1. Форма і зміст звітності здобувачів вищої освіти про проходження практики визначається наскрізною програмою та робочою програмою практики.

Загальна форма звітності з практики здобувача – це оформлений щоденник практики з характеристикою й оцінкою його роботи під час проходження практики, звіт щодо проходження практики та інші необхідні документи, визначені робочою програмою практики.

5.2. Здобувач вищої освіти захищає звіт навчальної практики протягом першого тижня викладачеві, відповідальному за її проведення; звіт з виробничої практики – комісії, склад якої визначається розпорядженням завідувача кафедри за погодженням з методичною комісією факультету.

Як виняток, у разі виробничою необхідності та за умови технологічної спрямованості практичної підготовки, комісія може приймати залік у здобувачів вищої освіти протягом двох тижнів наступного семестру, що починається після практики. Результати заліку, в такому випадку, враховуються в рейтинг успішності здобувачів вищої освіти у наступному семестрі.

5.3. Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики без поважних причин, відраховується з Університету.

За умови невиконання здобувачем програми практики з поважної причини університет може дозволити (встановити) індивідуальний термін проходження практики.

Здобувач, який виконав програму практики, але під час складання заліку з практики отримав незадовільну оцінку, має право перескласти комісії залік з практики у період ліквідації академічної заборгованості.

5.4. Результат заліку з практики вноситься до заліково-екзаменаційної відомості і індивідуального плану (залікової книжки) здобувача вищої освіти за підписом голови комісії. Результати заліку з практики враховуються стипендіальною комісією для складання рейтингу успішності здобувача вищої освіти.

5.5. Підсумки кожного виду практики обговорюються на засіданнях кафедр, а загальні підсумки практик доповідаються на вчених радах та методичних комісіях факультетів не менше ніж один раз протягом навчального року.

Загальний звіт про результати проходження практики по університету розглядається на науково-методичній раді Університету не рідше одного разу на рік.

5.6. Звіти здобувачів вищої освіти про практику, відповідно до вимог законодавства, зберігаються на кафедрах протягом одного року.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Положення набирає чинності з моменту його затвердження рішенням Вченої ради університету та введення в дію наказом ректора.

6.2. Зміни та доповнення до Положення вносять шляхом викладення його в новій редакції.